

روزشمار جنگ

پنجشنبه

۱۱ مرداد ۱۳۶۳

۴ ذیقعه ۱۴۰۴

۲ اوت ۱۹۸۴

۲۹۴

چند مورد درگیری بدون تلفات و تسلیم شدن چند نفر از عناصر ضدانقلاب، مهم ترین وقایع امروز در مناطق کردنشین کشور بود.

صبح امروز، نیروهای تأمین محور دره شهر - اشنویه با افراد مسلح ضدانقلاب درگیر شدند؛ با رسیدن نیروهای ضربت ژاندارمری و نبی اکرم^(ص) اشنویه، عناصر ضدانقلاب فرار کردند.^۱ همچنین به گزارش ژاندارمری کردستان، درگیری پایگاه آسیاب از گردان مرزی مریوان با عناصر گروه های مسلح غیرقانونی که از آخرین ساعات شب گذشته آغاز شده بود، ساعت ۳ بامداد امروز، بدون تلفات نیروهای خودی خاتمه یافت.^۲ از سوی دیگر، در ادامه تسلیم شدن افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب،^۳ تن از چته های حزب دمکرات خود را به سپاه ارومیه معرفی و امان نامه درخواست کردند.^۴ در سلماس نیز یکی از افراد این حزب با به همراه داشتن اسلحه و مهمات، تسلیم سپاه این شهر شد.^۵ این درحالی است که در ادامه اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی برای مقابله با پدیده تسلیم شدن روزافزون عناصر خود، امشب عوامل حزب دمکرات یکی از بستگان افراد تسلیم شده را در روستای داش بلاق تکاب، به شهادت رساندند.^۶

۲۹۵

در ادامه کمک های مردم مناطق مختلف کشور به جبهه های جنگ، امروز حجت الاسلام وافی نماینده مردم تفت در دیدار با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، چکی به مبلغ ۱۵ میلیون ریال اهدایی مردم این شهرستان را تقدیم وی کرد.^۷ امروز همچنین روزنامه کیهان، گزارش مفصلی را درباره هدایای نقدی و غیرنقدی مردم شهرها و روستاهای مختلف استان های اصفهان، چهارمحال و بختیاری، خراسان و شهرهای کنگاور، شهرمیرزاد، سمنان، شاهرود و نیز کمک های ایرانیان مقیم امارات و گروهی از مسلمانان دیگر کشورهای عربی، منتشر کرد.^۸

۲۹۶

رئیس‌جمهور در دو دیدار جداگانه با اعضای حزب جمهوری اسلامی استان زنجان و نیز وزیر آموزش و پرورش و جمعی از مسئولان این وزارتخانه، ضمن سخنانی بر اهمیت حزب و تحزب و لزوم تجدیدنظر در آموزش و پرورش به منظور کاربردی ساختن آن تأکید کرد.

آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور و دبیرکل حزب جمهوری اسلامی، در جمع اعضا و هواداران حزب جمهوری اسلامی استان زنجان، حزب را یکی از مسائل جدی کشور و حزب جمهوری اسلامی را یک ضرورت و پایه مستحکم برای نظام جمهوری اسلامی و از سوی دیگر، یک مسئله جدی برای دشمنان انقلاب و نظام خواند. وی پس از اشاره به شیوه‌های گوناگون دشمن برای مقابله با حزب جمهوری اسلامی؛ از جمله ایجاد تشکیلات موازی و مبارزه با چهره‌های برجسته این حزب همانند شهید بهشتی، درمورد وضعیت کنونی حزب و تحزب گفت: «امروز مخالفت با حزب، مخالفت با تحزب است. امروز کسی که با حزب جمهوری مخالفت می‌کند، با اصل تشکل مخالفت می‌کند و این خود خطر بزرگی محسوب می‌شود و ما وظیفه خود می‌دانیم که در برابر این دسیسه‌ها مقاومت کنیم.»^۸ دبیرکل حزب جمهوری اسلامی کارکردن برای خدا، صفا و صمیمیت و وحدت‌آفرینی را مهم‌ترین ملزومات این حزب بر شمرده^۹ و درباره کار ویژه و اصلی آن گفت: «بزرگ‌ترین عملی که حزب [جمهوری اسلامی] می‌تواند بکند، هدایت افکار عمومی مردم است تا مردم با درک درست اسلام آشنا شوند. حزب باید در چنین خطی حرکت کند.»^{۱۰}

امروز همچنین وزیر و معاونان وزارت آموزش و پرورش و نیز رؤسای مناطق آموزش و پرورش کشور که برای شرکت در گردهمایی سالانه خود در تهران حضور دارند، با رئیس‌جمهور دیدار کردند. آیت‌الله خامنه‌ای ضمن سخنانی در این دیدار، آموزش و پرورش و برنامه‌ریزی فرهنگی را از جمله امور جدی و مهم و دارای تأثیرات بلندمدت برای کشور خواند و با اشاره به مسئولیت سنگین دست‌اندرکاران آموزش و پرورش، درمورد اهمیت تربیت اخلاقی و معنوی دانش‌آموزان گفت: «اگر نقش محوری تربیت معنوی و اخلاقی در مدارس ما به فراموشی سپرده شود یا مورد کم‌اعتنایی قرار گیرد، آینده انقلاب خود را دچار تهدید جدی کرده‌ایم.»^{۱۱}

رئیس‌جمهور همچنین با یادآوری ضرورت «تجدیدنظر کلی در بنیان کیفیت درسی و رشته‌های تحصیلی مطابق با نیازهای نسل آینده»، برنامه‌ریزی صحیح برای تقویت رشته‌های فنی و حرفه‌ای را خواستار شد. آیت‌الله خامنه‌ای بر بهره‌گیری از مشارکت و سرمایه‌های مردمی در زمینه «پیاده‌کردن اصل آموزش همگانی» تأکید و جایگاه مردم در نظام جمهوری اسلامی را این‌گونه تبیین کرد: «در هیچ جای دنیا هیچ کشوری را نمی‌توان پیدا کرد که مثل جمهوری اسلامی این قدر اتکای آن به مردم وسیع باشد. ما درحقیقت با مردمیم و اگر مردم کمک نکنند، ما هم اصلاً نیستیم. به مردم باید احترام گذارد و به آنان شخصیت داد و از مشارکت آنان تحت‌نظر دولت حداکثر بهره‌برداری را به عمل آورد.»^{۱۲}

۲۹۷

امروز معاونان پارلمانی وزارتخانه‌ها و شماری از مسئولان آموزش و پرورش به‌طور جداگانه با رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار کردند. ضرورت تعامل بیشتر معاونت‌های پارلمانی با مجلس برای حل مسائل کشور و انتقاد از روحیه مدرک‌گرایی از اصلی‌ترین محورهای مطرح‌شده در این دیدار بود.

حجت‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی در جمع معاونان پارلمانی وزارتخانه‌ها، از آنان خواست وقت بیشتری را برای کارهای مجلس اختصاص دهند؛ وی با اشاره به رهنمودهای امام خمینی، مسکن، تورم و اراضی کشاورزی را از جمله مسائل مهمی دانست که برای حل آنها «مجلس باید از اطلاعات تخصصی قوی وزارتخانه‌ها و اطلاعات آماری آنها استفاده کند». رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین ضرورت ایجاد دبیرخانه معاونت‌های پارلمانی وزارتخانه‌های مختلف در مجلس را یادآور شد که علاوه بر ایفای نقش "دریچه‌ای مطمئن برای ارتباط منسجم‌تر با مجلس"، می‌تواند «وسیله‌ای برای تحقیق از وضع مردم باشد».^{۱۳}

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین در دیدار با رؤسای مناطق آموزش و پرورش سراسر کشور و عده‌ای از معاونان، مدیران و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش، اصلاحات انجام‌شده درخصوص تغییر شیوه تعلیم و تربیت را ناکافی دانست و آموزش و پرورش را نهادی برشمرده که «باید بیشتر از ارگان‌های دیگر به رفع عیوب پردازد». وی همچنین با انتقاد از روحیه مدرک‌گرایی، آن را عاملی خواند که «تحصیل‌کرده‌های ما را از پرداختن به کارهای جسمی و فیزیکی بازداشته است». حجت‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی «صدمات وارده، فسادها و عدم اطمینان به برنامه‌ریزی خارجی» و نیز هزینه بالا را معضلات استفاده از کارشناسان خارجی دانست و به دانش‌آموختگان داخلی توصیه کرد تا «از اینکه دست به بیل و آچار و اتومبیل و غیره بزنند عار نداشته باشند». وی همچنین بر ایجاد دوره‌های کوتاه‌مدت، آموزش حرفه‌های مورد نیاز و گسترش مدارس و آموزشکده‌های فنی تأکید کرد.^{۱۴}

۲۹۸

به‌دنبال تقاضای رأی اعتماد نخست‌وزیر از مجلس و تصویب ماده واحده‌ای مبنی بر مکلف‌شدن وی به اخذ رأی اعتماد برای کابینه در آغاز هر دوره مجلس، امروز نیز یک طرح سه‌فوریتی درخصوص کیفیت این امر به تصویب نمایندگان مجلس شورای اسلامی رسید.

در پی تصویب ماده واحده‌ای درمورد الزام نخست‌وزیر به تقاضای رأی اعتماد در آغاز هر دوره مجلس* قرار بود امروز به‌منظور بررسی تقاضای رأی اعتماد، نخست‌وزیر در مجلس

* مجلس شورای اسلامی، در روز هفتم مرداد این ماده قانونی را به تصویب رساند: «در آغاز هر دوره مجلس شورای اسلامی حداکثر دو ماه پس از انتخاب هیئت رئیسه دائم مجلس، نخست‌وزیر موظف است از مجلس رأی اعتماد تقاضا کند.» [مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره ۲، صص ۲۹۵ - ۲۷۹]

حضور یابد، اما حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در جلسه علنی مجلس، با اشاره به رویه فعلی در قانون مدنی مبنی بر اینکه «قوانین پانزده روز پس از انتشارشان لازم الاجراء می شوند مگر اینکه مجلس در قانون شکل دیگری را تعیین بکند»، اعلام کرد: بنا به تصمیم هیئت رئیسه مجلس، بررسی تقاضای رأی اعتماد امروز انجام نمی شود و برای حل این مسئله ماده واحده‌ای در صحن علنی مجلس بررسی خواهد شد.

در ادامه جلسه امروز مجلس، طرح سه فوریتی "اجرای قانون بررسی کیفیت تقاضای رأی اعتماد به نخست وزیر" مطرح شد و پس از سخنان نمایندگان موافق و مخالف، بدین صورت به تصویب رسید: «ماده واحده قانون بررسی کیفیت تقاضای رأی اعتماد نخست وزیر و این قانون که ماده واحده است پس از امضای رئیس جمهور و ابلاغ به دولت بلافاصله قابل اجرا است.»^{۱۵}

۲۹۹

معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران امروز با رئیس جمهور و وزیر امور اقتصادی پاکستان دیدار و در مورد مباحثی نظیر روابط دوجانبه، تحولات منطقه، مسئله جنگ عراق و ایران و... با وی گفتگو کرد. حسین شیخ الاسلام معاون سیاسی وزارت امور خارجه، که در رأس یک هیئت سیاسی - اقتصادی در پاکستان به سر می برد، امروز در دیدار با ضیاء الحق رئیس جمهور این کشور، ضمن تسلیم پیام کتبی آیت الله خامنه‌ای به وی، دیدگاه‌های ایران در خصوص گسترش روابط دوجانبه، تحولات منطقه‌ای و جنگ تحمیلی را تشریح کرد و گفت: «صدام برای جلوگیری از سقوط حتمی خود سعی نمود که ابعاد جنگ را گسترش دهد و بر جهات غیرانسانی آن، استفاده از سلاح‌های شیمیایی و بمباران مناطق نفتی را بیفزاید.»

رئیس جمهور پاکستان نیز با اشاره به آمادگی این کشور برای گسترش هرچه بیشتر روابط با ایران، پشتیبانی پاکستان از تصمیم ایران برای طرح مسئله اخراج رژیم صهیونیستی از سازمان ملل در اجلاس آتی مجمع عمومی این سازمان را اعلام کرد. ضیاء الحق در مورد موضع پاکستان در قبال کاربرد تسلیحات شیمیایی در جنگ ایران و عراق اظهار کرد: «ما هم از نظر اسلامی و هم از نظر قوانین اخلاقی جنگ، استفاده از سلاح‌های شیمیایی را محکوم می کنیم و نظر پاکستان در این مورد کاملاً روشن است.»^{۱۶}

در بخش دیگری از این دیدار، فرستاده جمهوری اسلامی با اشاره به موضع برتر و تسلط ایران بر جبهه‌ها، اعلام کرد که «راه‌های دیگری که منجر به نتیجه دلخواه ما؛ یعنی رفتن صدام شده و خونریزی نیز کمتر گردد، در اولویت خواهد بود.»

رئیس جمهور پاکستان نیز با اظهار تمایل به خاتمه جنگ ایران و عراق و ابراز خرسندی از تحرکات اخیر در این زمینه، به ملاقات اخیر خود با فهد پادشاه عربستان، اشاره کرد و افزود در آن دیدار فهد از بی میلی کشورش به تخریب روابط با ایران خبر داد. به گفته ضیاء الحق، پادشاه عربستان همچنین مدعی شده است این کشور هیچ گونه کمک نظامی و تدارکاتی در اختیار عراق

قرار نمی‌دهد و فقط گاهی اوقات در صورت درخواست صدام، از عراق حمایت مالی می‌کند؛ به گفته فهد ایران هرگز از عربستان درخواست کمک نکرده است.

در همین حال، پس از اعلام بی‌اعتمادی ایران به کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی در دیدارهای هیئت ایرانی با مقامات پاکستانی، رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه پاکستان اعلام کردند که این کمیته قصد دارد به گونه‌ای دیگر با این مسئله برخورد کند؛ گفتنی است پاکستان یکی از اعضای کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی است.^{۱۷}

همچنین در دیدار شیخ‌الاسلام با غلام اسحاق خان وزیر امور اقتصادی و دارایی پاکستان، گسترش مبادلات بازرگانی، همکاری‌های صنعتی و قرارداد جدید فروش نفت به پاکستان بررسی شد.^{۱۸} در این دیدار غلام اسحاق خان در مورد رأی پاکستان به قطعنامه اخیر شورای امنیت راجع به مسئله کشتریانی در خلیج فارس،* خاطرنشان کرد کشور متبوع وی طرفدار کشتریانی آزاد است. وی پیش‌نویس اولیه قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل را بسیار شدید خواند و افزود: پاکستان کوشید تا آن قطعنامه به صورت فعلی صادر شود.^{۱۹}

بر اساس اعلام مسئولان اقتصادی پاکستان، ایران شریک اول تجارت خارجی پاکستان است، ولی در عین حال صادرات (غیرنفتی) ایران به این کشور صفر است، از این رو، هیئت ایرانی در دیدارهای خود با مقامات پاکستانی، افزایش صادرات غیرنفتی به این کشور را خواستار شد. از سوی دیگر، مقامات پاکستانی طرح تمدید قرارداد خرید ۱۰ هزار بشکه نفت و خرید ۱۰ هزار بشکه نفت اضافی دیگر را مطرح کردند. تشکیل کمیسیون مشترک وزیران اقتصاد دو کشور، سفر وزیر امور خارجه پاکستان به ایران در شهریورماه، نزدیکی ایران به چین به توصیه رئیس‌جمهور پاکستان و مسئله اخراج رژیم صهیونیستی از سازمان ملل از دیگر مباحث مطرح شده در دیدارهای مذکور بود.^{۲۰}

معاون سیاسی وزارت امور خارجه پس از پایان دیدارهایش با مقامات پاکستان، در یک نشست مطبوعاتی، ضمن اعلام حمایت رئیس‌جمهور پاکستان از اقدام ایران برای اخراج رژیم صهیونیستی از سازمان ملل، «جنايات صدام و استفاده رژیم بعثی از سلاح‌های شیمیایی و ایجاد تشنج در خلیج فارس و نیز مسائل دوجانبه و بین‌المللی» را از دیگر مفاد مذاکرات خود در این کشور ذکر کرد. حسین شیخ‌الاسلام همچنین کمیته صلح سازمان کنفرانس اسلامی را به دلیل سکوت در برابر جنايات صدام فاقد صلاحیت خواند. وی ضمن اعلام آمادگی ایران برای فروش نفت بیشتر به پاکستان، از سفر قائم‌مقام وزارت نفت پاکستان به ایران خبر داد. معاون سیاسی وزارت امور خارجه همچنین درباره موضع پاکستان در قبال جنگ ایران و عراق گفت: «موضع پاکستان درباره جنگ باید حمایت

* شورای امنیت قطعنامه ۵۵۲ درباره توقف فوری حملات به کشتی‌های تجاری در مسیر بنادر کویت و عربستان، رعایت حق کشتریانی آزاد در منطقه خلیج فارس و... را در تاریخ ۱۱ خرداد ۱۳۶۳ تصویب کرد. [مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، جلد سوم، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص ۱۴۲]

از حق باشد و حق با ایران است و چون صدام جنگ را شروع کرده و با اعمال ضدانسانی خود برخلاف ضوابط بین‌المللی عمل کرده است، جهان باید از حق پشتیبانی کند.^{۲۱}

در بازتاب سفر معاون سیاسی وزارت امور خارجه ایران به پاکستان، رادیو امریکا امروز از اسلام‌آباد گزارش داد: حسین شیخ‌الاسلام پس از تسلیم نامه محرمانه مقامات تهران به ضیاءالحق (نامه رئیس‌جمهور ایران به رئیس‌جمهور پاکستان) در گفت‌وگو با خبرنگاران ضمن اعلام آمادگی ایران برای پذیرش یک راه‌حل غیرنظامی برای پایان‌دادن به جنگ با عراق، بار دیگر بر موضع ایران مبنی بر کناررفتن صدام حسین از قدرت در عراق تأکید کرده است.^{۲۲} این رادیو سخنان شیخ‌الاسلام را مؤید لحن ملایم‌تر اخیر ایران در قبال پایان‌دادن به جنگ تعبیر کرده و به نقل از معاون وزیر امور خارجه ایران، هدف از سفر به پاکستان را منصرف‌ساختن این کشور از موضع بی‌طرفانه در جنگ ایران و عراق اعلام کرد. به گزارش رادیو امریکا، شیخ‌الاسلام گزارش‌هایی مبنی بر وجود اختلاف میان فرماندهان نظامی و رهبران مذهبی - سیاسی درمورد نحوه جنگ با عراق را رد کرده است.^{۲۳}

۳۰۰

روزنامه آلمانی آبند تسایتونگ (چاپ مونیخ)، به نقل از مانفرد ادو وی‌یرهایلیک سخنگوی کارخانه هواپیماسازی مسراشمیت (بولکو)، اعلام کرد این شرکت روز سه‌شنبه ۲ فروند بالگرد به عراق ارسال کرده و قرار است ۴ فروند دیگر از این بالگردها نیز به عراق تحویل داده شود؛ به گفته سخنگوی این شرکت، تحویل بالگردهای مذکور به عراق با قانون آلمان غربی مبنی بر کنترل صدور اسلحه به کشورهای درحال جنگ، هیچ‌گونه مغایرتی ندارد.^{۲۴}

این درحالی است که براساس گزارش این روزنامه آلمانی، بالگردهای مذکور قابلیت تجهیز به موشک‌های ضدتانک را دارند.^{۲۵} درعین‌حال، یک سخنگوی وزارت امور خارجه آلمان اعلام کرد که تحویل تجهیزات پیشرفته ازجمله بالگرد به کشورهای درحال جنگ، مستلزم مجوز شورای امنیت فدرال این کشور است، ولی صدور مجوز در این مورد، هنوز مشخص نیست.^{۲۶}

۳۰۱

مطبوعات ریاض امروز گزارش دادند که به‌منظور ازسرگیری تلاش برای جلب موافقت ایران با انجام مذاکرات برای پایان‌دادن مسالمت‌آمیز به جنگ ایران و عراق، تماس‌هایی از کانال‌های متعدد ازجمله میان رهبران سوریه و اردن، برقرار شده است. براساس گزارش رادیو ام‌القوین، در این تماس‌ها که با هدف هماهنگی میان مواضع سوریه و دیگر کشورهای عربی ادامه دارد، مقامات سوریه به توافقی با ایران مبنی بر گسترش نیافتن دامنه جنگ در خلیج فارس دست یافته‌اند، ولی این توافق هنوز اجرایی نشده است.^{۲۷}

درعین‌حال، شیتتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن، امروز اعلام کرد که قصد دارد در اجلاس

آتی مجمع عمومی سازمان ملل پیشنهاد دهد قدرت‌های عمده صادرکننده سلاح در تلاش برای خاتمه جنگ خلیج فارس، فروش جنگ‌افزار به ایران و عراق را متوقف کنند. وی همچنین یادآور شد که از زمان تصدی مقام وزارت امور خارجه ژاپن، برای کشاندن ایران و عراق به پای میز مذاکره به شدت تلاش و به هر دو کشور سفر کرده است.^{۲۸}

۳۰۲

هم‌زمان با پایان نشست کارشناسان نفتی شورای همکاری خلیج فارس و در پی برقراری آرامشی نسبی در منطقه خلیج فارس، نرخ بیمه نفتکش‌ها در این منطقه کاهش یافت. کارشناسان نفت کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس که با هدف بحث درباره اتخاذ یک خط مشی واحد برای ذخیره نفت به منظور مقابله با وضع اضطراری احتمالی در ریاض گردهم آمده بودند، امروز به نشست خود پایان دادند. به گزارش رادیو بی‌بی‌سی، در بیانیه پایانی این نشست اعلام شد که شش کشور عربستان، کویت، امارات، عمان، قطر و بحرین برای ذخیره مشترک نفت با هدف تأمین نیازهای داخلی در زمان بحران، تدابیری را پیشنهاد کرده‌اند.^{۲۹} این درحالی است که با توجه به آرامش کنونی در خلیج فارس، نرخ بیمه خطر جنگ و نرخ بیمه بدنه کشتی‌ها که هفته گذشته به ترتیب ۴ و ۷/۵ درصد بود از امروز به ۲ و ۴ درصد کاهش یافته است. به نوشته شماره امروز روزنامه کیهان، احمد گرانمایه رئیس کل بیمه مرکزی ایران، با اعلام این مطلب، افزود: «اصولاً محاسبه نرخ حق بیمه در سطح جهان تابع شرایط مشخصی اعم از آمار، تجربه و اطلاعات است، ولی محاسبه بیمه خطر جنگ ... مبتنی بر سوداگری و شانتاژ است.» به گفته وی، دولت در صدد بوده است که سیاست مذکور را خنثی کند و بر این اساس، کشتیرانی جمهوری اسلامی با بیمه نکردن کشتی‌های خود، ۳۵۰ میلیون دلار صرفه‌جویی ارزی کرده و فقط حدود ۵۰ میلیون دلار بابت خسارت پرداخت شده است. طبق این گزارش، کویت نیز طرحی را در دست بررسی دارد تا همانند ایران از بیمه ۲۳ فروند کشتی خود با مبلغ ۸۵۰ میلیون دلار خودداری کند.^{۳۰}

۳۰۳

ماجرای سه روز هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه، امروز با انفجار کابین خلبان، آزادی تمامی سرنشینان و تسلیم شدن ربابندگان هواپیما، در فرودگاه مهرآباد تهران خاتمه یافت. هواپیمای متعلق به شرکت ایرفرانس که با حدود ۶۰ نفر سرنشین* روز سه‌شنبه هنگام پرواز از فرانکفورت به پاریس رבוده شده بود، پس از توقفی کوتاه در فرودگاه قبرس، بامداد دیروز در فرودگاه مهرآباد تهران به زمین نشست.^{۳۱}

* منابع مختلف داخلی و خارجی، آمار متفاوتی از تعداد مسافران و خدمه هواپیما داده‌اند.

هواپیماربایان پس از ساعت‌ها خودداری از مذاکره با مقامات ایرانی، در تماس با یک مقام وزارت امور خارجه ایران، درخواست و شرط خود برای آزادی مسافران را اعلام کردند تا ضمن انتشار در رسانه‌های گروهی، به اطلاع دولت فرانسه رسانده شود.^{۳۲}

این سه هواپیماربای لبنانی^{۳۳}، از دولت فرانسه خواستند تا پنج نفر را که به جرم تلاش برای کشتن شاپور بختیار (آخرین نخست‌وزیر رژیم پهلوی) در سال ۱۹۸۰، هم‌اکنون در فرانسه زندانی هستند، آزاد کند.^{۳۴} ساعت ۹ صبح امروز، با احضار ژان پرن کاردار سفارت فرانسه، به وزارت امور خارجه درخواست هواپیماربایان به اطلاع وی رسید. درحالی‌که هواپیماربایان تهدید کرده بودند در صورت مخالفت دولت فرانسه با درخواست آنان، هر ساعت یکی از مسافران فرانسوی هواپیما

را خواهند کشت، دولت فرانسه با درخواست ربایندگان هواپیما مخالفت و سفارت این کشور در تهران اعلام کرد که اتخاذ چنین تصمیمی در این فرصت برای دولت فرانسه امکان‌پذیر نیست.^{۳۵}

هواپیماربایان به دنبال مخالفت دولت فرانسه با درخواست آنان، ساعت ۱۴:۱۵ امروز، تهدید کردند در صورت بی‌توجهی به خواسته‌شان هواپیما را منفجر خواهند کرد؛^{۳۶} در پی این تهدید مسئولان ایرانی برای جلوگیری از

عملی شدن تهدید هواپیماربایان، پذیرفتند بیانیه آنان را منتشر کنند؛ ربایندگان هواپیما در این بیانیه که به نام "سازمان آزادی قدس" انتشار دادند، "جنايات" و "رسالت‌های تجاوزگرانه" دولت فرانسه در سراسر جهان و از جمله علیه مسلمانان در

الجزایر، فلسطین، لبنان، چاد و ایران را محکوم کردند.^{۳۷}

ماجرای سه روز هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه، با انفجار کابین خلبان، آزادی تمامی سرنشینان و تسلیم شدن ربایندگان هواپیما، در فرودگاه مهرآباد تهران خاتمه یافت.

متعاقباً هواپیماربایان کلیه مسافران و خدمه را از هواپیما پیاده کرده و پس از منفجر ساختن کابین خلبان، ساعت ۱۷:۲۱ خود را تسلیم مقامات ایرانی کردند و مسافران و خدمه هواپیما نیز آزاد شدند.^{۳۸}

لازم به ذکر است مسافران هواپیمای ربوده شده از اتباع هفت کشور فرانسه، ژاپن، امریکا، فنلاند، سوئیس، آلمان و آنگولا بودند.* قبل از خاتمه این ماجرا، هانس دیتريش گنشر وزیر امور خارجه آلمان، با ارسال نامه‌هایی جداگانه به رئیس‌جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و وزیر امور خارجه ایران، از جمهوری اسلامی ایران خواست تا همه تلاش خود را برای پایان دادن به هواپیماربایی و نجات جان سرنشینان هواپیما به کار گیرد. همچنین به دنبال این حادثه، کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، که به یوگسلاوی رفته بود سفر خود را ناتمام گذاشته و امروز به پاریس بازگشت.^{۳۹}

در عین حال، براساس گزارشی که رادیو بی‌بی‌سی شامگاه روز گذشته مخابره کرد، دو "سازمان بنیادگرای اسلامی" حامی ایران مسئولیت این هواپیماربایی را بر عهده گرفته‌اند.^{۴۰} همچنین فردی در تماس با خبرگزاری فرانسه خود را سخنگوی شاخه هندوستان سازمان مبارزات اسلامی معرفی کرده و مدعی شد که این هواپیماربایی در اعتراض به جانب‌داری فرانسه از عراق در جنگ با ایران انجام شده است.^{۴۱}

۳۰۴

در جریان هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه و هم‌زمان با تلاش‌های مقامات ایرانی برای حل و فصل مسألت‌آمیز این ماجرا، برخی رسانه‌های غربی اتهاماتی را مبنی بر دخالت جمهوری اسلامی در این رویداد مطرح کردند.

روزنامه فرانسوی فیگارو در شماره امروز خود، با اشاره به اینکه دولت ایران در ابتدا حاضر به پذیرش هواپیمای ربوده شده فرانسوی نبود، سوءظنی را مبنی بر همدستی مقامات ایرانی با هواپیماربایان مطرح کرد. در مقاله این روزنامه همچنین به موارد اختلاف ایران و فرانسه به‌ویژه درباره خط مشی فرانسه در قبال جنگ ایران و عراق اشاره شده است. روزنامه فرانسوی لیبراسیون نیز روابط ایران و فرانسه را "هم بغرنج و هم بد" خواند و با اشاره به تحرکات اخیر ایران برای خروج از انزوای بین‌المللی، این ماجرای هواپیماربایی را آزمونی برای نمایش تمایل سیاسی ایران به بهبود روابط با فرانسه نامیده و در این زمینه نوشته است: «آیا ایران می‌کوشد دولت فرانسه را وادار نماید گامی به‌سوی ایران بردارد و به این ترتیب روابطش با بغداد را تیره گرداند یا اینکه جمهوری اسلامی واقعاً یک تمایل سیاسی جهت برقراری ارتباط با غرب دارد.»^{۴۲}

در این زمینه روز گذشته، مفسر کانال یک تلویزیون فرانسه ضمن یادآوری هواپیماربایی سال

* مسافران و خدمه این هواپیما روز جمعه ۱۳۶۳/۵/۱۲ با یک هواپیمای اختصاصی تهران را ترک کردند و با استقبال لوران فابیوس نخست‌وزیر فرانسه، وارد پاریس شدند. [روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۲]

گذشته در خطوط هوایی فرانسه،* با ذکر این نکته که «به هر حال، همان اتهامات در هواپیماربایی دیشب نیز وجود دارد»، به طور تلویحی ایران را متهم ساخته و افزود: «معلوم نیست آیا ایران در این هواپیماربایی ها فقط از هواپیماربایان هواداری می کند یا اینکه عملاً از آنان پشتیبانی می نماید.» وی همچنین برخی مقامات ارشد ایران از جمله رئیس مجلس شورای اسلامی را به تشویق این گونه اقدامات متهم کرد و مدعی شد برخی سازمان های ویژه در ایران افرادی را برای ارتکاب این گونه اقدامات آموزش می دهند. کانال دو تلویزیون فرانسه نیز جمهوری اسلامی را به حمایت از اقدامات تروریستی متهم ساخت.^{۴۳}

روزنامه سوئدی سونگ داگبلاد نیز در گزارشی که روز گذشته راجع به این هواپیماربایی منتشر ساخت، کوشید این ماجرا را به ایران نسبت دهد و هواپیماربایان را ایرانی معرفی کرد.^{۴۴} با وجود تمامی این اتهامات پس از خاتمه این ماجرا، ژان پرن کاردار سفارت فرانسه در تهران، از طرف دولت متبوع خود، از اقدامات و کمک های جمهوری اسلامی برای پایان مسالمت آمیز این هواپیماربایی تشکر و قدردانی کرد؛^{۴۵} رادیو بی بی سی نیز شامگاه امروز در گزارشی راجع به این رویداد، به نقل از دیپلمات ارشد فرانسه** که در مذاکرات میان هواپیماربایان و مقامات ایرانی شرکت داشت، برخی ادعاها*** در مورد دست داشتن جمهوری اسلامی ایران در این ماجرا را "کاملاً اشتباه" خواند.^{۴۶}

۳۰۵

مجله *الدستور* (چاپ لندن) در شماره اخیر خود مدعی شد که صادق طباطبایی به عنوان نماینده دولت ایران، در دیدار با فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، قبل از سفر وی به اردن، آمادگی جمهوری اسلامی برای بهبود روابط با پاریس را اعلام کرده است؛ در این گزارش، خودداری فرانسه از حمایت از مخالفان جمهوری اسلامی و پرداخت یک میلیارد دلار در ازای مشارکت رژیم شاه در شرکت آوردیف فرانسه، به عنوان شروط ایران برای بهبود روابط با پاریس ذکر شده است.^{۴۷}

۳۰۶

امروز سه انفجار در کانال سوئز به وقوع پیوست که بر اثر آن به سه کشتی خسارات محدودی وارد شد. روزنامه *واشنگتن پست* با اعلام این خبر افزوده است: «به نظر می رسد که انفجارات، ناشی از

* در این زمینه رجوع شود به: یعقوب نعمتی، حجت الله کریمی، محمدجواد اکبرپور، روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب بیست و هفتم: *آماده سازی عملیات والفجر ۴*، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۴، روزشمارهای پنجم تا دهم شهریور ۱۳۶۲.

** به احتمال زیاد منظور ژان پرن کاردار سفارت فرانسه در ایران است.

*** همچنین پس از پایان این ماجرا، برخی رسانه های گروهی به ویژه مطبوعات فرانسه و آلمان مدعی شدند که هواپیماربایان در تهران اسلحه خود را به دست آورده اند؛ این در حالی است که خبرگزاری ها در آغاز این ماجرا گزارش دادند هواپیماربایان به نارنجک، کلت کمری و سلاح سرد مجهز هستند. [روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۵/۱۳۶۳، ص ۹]

مین‌های کوچک شنآوری بوده که منبع آن مشخص نیست، لکن مقامات مصری تأکید کرده‌اند که علت انفجارات و حتی وجود مین‌های شناور همچنان نامعلوم می‌باشد. ... این انفجارات به دو کشتی باربری و یک کشتی متعلق به شرکت نفت ایالات متحده آسیب رسانده است.» براساس این گزارش، مقامات امریکایی درمورد عاملان این حادثه به کشتی‌های ایرانی، لیبیایی و کره‌شمالی مظنون هستند و مقامات مصری نیز اعلام کرده‌اند یک کشتی ایرانی را که اکنون در دریای سرخ به طرف جنوب در حال حرکت است، متوقف و بازرسی خواهند کرد. این درحالی است که به گزارش خبرگزاری فرانسه، سازمان جهاد اسلامی اعلام کرده است: «تعداد ۱۹۰ مین دریایی در دریای سرخ کار گذارده است تا بدین وسیله امپریالیست‌ها را به خاطر تشویق و تحریک کردن به توسعه جنگ ایران و عراق تنبیه نماید.»^{۴۸}

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۳/۵/۱۱

۱. سند شماره ۴۱۵۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه اشنویه به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا^{۴۹}، ۱۳۶۳/۵/۱۲.
۲. سند شماره ۲۹۵۵۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن سوم ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۳. سند شماره ۴۱۵۰۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به سپاه منطقه ۱۱، ۱۳۶۳/۵/۱۷.
۴. سند شماره ۴۱۵۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پایگاه سلماس به اطلاعات ستاد منطقه ۱۱ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳.
۵. سند شماره ۴۱۴۹۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پایگاه تکاب به اطلاعات ستاد منطقه ۱۱ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۴.
۶. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۲۱.
۷. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۱، ص ۹.
۸. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۳.
۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۵.
۱۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۳.
۱۱. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۱۲.
۱۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۳.
۱۳. همان.
۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۱۲.
۱۵. مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره دوم، صص ۳۵۱ - ۳۳۲.
۱۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۴، ص ۱۲.
۱۷. سند شماره ۲۱۲۰۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نشریه گزارش مستقیم وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، شماره ۴۲/۸، ۱۳۶۳/۵/۱۷، صص ۳ - ۱ ضمیمه.
۱۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۴، ص ۱۲.
۱۹. سند شماره ۲۱۲۰۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۳ ضمیمه.
۲۰. سند شماره ۲۱۲۰۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱ و ۲ ضمیمه.
۲۱. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۴، ص ۳.
۲۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۸، رادیو امریکا، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۳۶، ۱۳۶۳/۵/۱۲، صص ۱۷ و ۱۸، رادیو امریکا، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۲۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۳.
۲۵. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۱، ص ۲۸.
۲۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۳.
۲۷. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۵/۱۴، ص ۲۰، رادیو ام‌القوین، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۲۸. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۳۶، ۱۳۶۳/۵/۱۲، صص ۲ و ۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۲۹. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۷، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۳۰. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۱، ص ۲۶.
۳۱. سند شماره ۸۱۲۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۵/۱۰.
۳۲. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۱، ص ۲.
۳۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۸.
۳۴. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی

۱۳۶. ۱۳۶۳/۵/۱۲، صص ۱۱ و ۱۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۴۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۳۵، ۱۳۶۳/۵/۱۱، صص ۲۰ و ۲۱، خبرگزاری جمهوری اسلامی - پاریس، ۱۳۶۳/۵/۱۰.
۴۴. همان، ص ۱۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۰.
۴۵. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۴، ص ۹.
۴۶. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۵/۱۲، ص ۵، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۴۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۳۶، ۱۳۶۳/۵/۱۲، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۴۸. همان، صص ۸ و ۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۲.

- ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۵، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۳۵. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۱، ص ۲.
۳۶. سند شماره ۸۱۲۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۵/۱۱.
۳۷. روزنامه کیهان، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۲.
۳۸. سند شماره ۸۱۲۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۳۹. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۵/۱۳، ص ۸.
۴۰. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۳/۵/۱۱، صص ۳ و ۴، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۵/۱۰.
۴۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۱۳۵، ۱۳۶۳/۵/۱۱، صص ۲۶ و ۲۷، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۵/۱۰.
۴۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره